Cursus Megillot

(6) Êchah (II), Jônah (I)

Driebergen, 9 februari 2016

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Êchah (II), Jônah (I)

(a) Tisja b'Av & Êchah

(b) Jôm Kippoer & Jônah

Onderverdeeld:

I.	(1e les)	Klaagliederen 4–5
II.	(2e les)	Inleiding Jona

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Tisja b'Av

Tisja b'Av (9e dag van de maand Av, dé rouwdag van Israël) (verwoesting van de twee tempels e.a.)

Leesstof: *Êchah* (rabbi's: *Qinot* = 'klaagzangen')

Jeremia's klacht over de zonden van Juda > de daaruit voortvloeiende ondergang van stad & tempel (586 v.C., 70 & 135 n.C. & recentere rampen) > belijdenis van Juda's schuld > gebed om uitredding

5 hoofdstukken = 5 aparte gedichten (meest acrosticha)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Indeling Klaagliederen

Kl 1 ellendige toestand ná de verwoesting

-----Kl 2 de verwoesting zélf (*Gods* oordeel)

----------Kl 3 de *tsaddiq* (of de *sjaär*) > Messias

-----Kl 4 de verwoesting zélf (*Gods* oordeel)

Kl 5 ellendige toestand ná de verwoesting

N.B. 'ik' = (a) Sion, (b) Jeremia, (c) *sjaär*/Messias

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 4 inleiding

Kl 4 parallel met Kl 2: de verwoesting beschreven als oordeel van God: Sions morele toestand blootgelegd

Indeling: vs1-5 *klacht* > vs6 *belijdenis*

vs7-10 *klacht* > vs11-16 *belijdenis*

Wat is klagen? Vgl. 3:39: *jezelf* beklagen (zelfmedelijden)

Óf: een klacht van *berouw* over je zonden (vgl. de 7 boetepsalmen: 6, 32, 38, 51, 102, 130 en 143)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 4:1-5

Vs1 goud etc.: vgl. vs2 = de heerlijkheid van Sion zelf

Vs3 moeders egoïstisch geworden (vgl. jakhals)

Vs4v ellende van de kinderen (na vroegere weelde):

Kinderen: Kl 1:4v,16; 2:10-12, 19v; 4:2-5, 10

N.B. kinderen ‘slachtoffer’ doordat zijzelf geen deel hebben gehad aan de zonden van de ouders

(vgl. de kinderen die wél het beloofde land in mochten)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 4:6-10

Vs1-5 *klacht* > vs6 *belijdenis van zonden*

Vs7-10 opnieuw klacht

Vs7 vroegere toestand van de leiders: ‘blank & rood’ (vgl. Hl 5:10 ‘Messiaanse’ schoonheid)

Vs8 tegenwoordige toestand van de leiders: zwart

Vs9 snelle dood zou beter zijn geweest (vgl. vs6 Sodom)

Vs10 kinderen: vervulling van Jr 19:9! (een van de meest dramatische gevolgen van Sions ellende)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 4:11-16

Vs11-16 opnieuw schuldbelijdenis

Vs12 vgl. de wonderbaarlijke nederlaag van Sanherib! ('Jeruzalem onaantastbaar')

Vs13 valse profeten & afgodische (Lev.!) priesters

Vs14 overlevenden, besmeurd met bloed van de doden

Vs15 'Opzij! Onrein!' (als melaats): uitroep van de volken (vgl. vandaag: 'vuile Jood') > nergens welkom

Vs16 de *Here* zat erachter! vgl. 2:17; Js 45:7; Am 3:6

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 4:17-22

Drie scènes uit de tijd van het beleg van Jeruzalem:

(a) vs17v Sion spreekt: verwachtte vergeefs hulp van Egypte > steeds maar opgejaagd

(b) Vs19v achtervolging van de vluchtelingen; vs20 Zedekia (Jr 52:7-11)? of misschien Josia? (Messiaanse omschrijving: 'onze levensadem, gezalfde v JHWH')

(c) Vs21v Edom wilde Juda niet steunen tegen Babel > oordeel aangezegd (vgl. Jr 49:7-13) > Sion getroost

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5 inleiding

Kortste hoofdstuk (per vers maar 2 dichtregels; was ook in Kl 3, maar daar 66 i.pl.v. 22 verzen!)

Wel 22 verzen, geen acrostichon (‘orde kwijt’)

Kl 5 parallel met Kl 1: ellendige toestand van Sion ná de verwoesting

Indeling: vs1 *gebed*

vs2-18 *weeklacht*

vs19-22 *slotgebed*

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5:1-6

Vs1 inleidend gebed: ‘Gedenk!’

‘Aanschouw’: vgl. eerder: 3x ‘Zie, Here!’ in Kl 1

Vs2 het ontvolkte land door vreemden bewoond

Vs3 vooral de vaders omgekomen

Vs4 zelfs de gewoonste levensbehoeften duur betaald

Vs5 ‘nek’: dwangarbeid (Rasji)

Vs6 valse helpers: Egypte (of Juda in Eg.??) & Assur

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5:7

Vs7 < > 16 ‘onze vaders’ < > ‘wij hebben gezondigd’

Ibn Ezra: kinderen worden alleen gestraft om de zonden van hun vaderen als zijzelf in die zonden volharden!

Vgl. Ex 20:5 (34:7; Nm 14:18) Dt 5:9 ‘derde & vierde geslacht van hen die Mij *haten*’

Ez 18 zonen niet gestraft om zonden van de vaders

(wel de *gevolgen* dragen: vgl. Dn9 vloek op het volk)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5:8-13

Vs8 nederige slaven nu boven Juda gesteld; algemeen principe: Sp 30:23

Vs9 eten zoeken met gevaar > blootgesteld aan rondzwervende bendes (Babyloniërs, bedoeïnen?)

Vs10 honger leidt tot koorts e.a. ziektes

Vs11 bezetters misgaan zich aan de vrouwen

Vs12 ‘hun’ = de ‘knechten’ van vs8

Vs13 jongens tot dwangarbeid veroordeeld

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5:14-19

Vs14 geen oude, wijze mannen meer in de poorten (rechts-orde omvergeworpen; vgl. Noachitische geboden)

Vs15 vreugde, reidans >> rouw

Vs16 ‘kroon’: nationaal aanzien; opnieuw belijdenis van eigen schuld (taal van de *sjaär*!)

Vs17v droefheid om het verwoeste, verlaten Sion

Slotgebed! Vs19 Sion wankelt, maar de Here is standvas-tig > vertrouwen voor toekomstig herstel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Klaagl 5:19-22

Vs20: Ps 30:6 (‘een ogenblik’)! 103:9 (‘niet altijd/ eeuwig’)! Js 54:4-8 (‘een klein ogenblik’)!

Vs21 *sjoev* = bekeren óf terugkeren/-brengen (Jr 31:18)

Hier: ‘tot *U*’ > herstel onze harten (Targoem: ‘Help ons terug te keren tot U’)

Vs22 lastig te vertalen! [H]SV + NBG acceptabel: ‘het kan niet waar zijn dat wij voor altijd verworpen zijn’

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jônah & Jôm Kippoer

N.B. boek Jona géén *megillah*, maar één van de 12 'kleine profeten'! Toch hier behandeld, want gelezen op Jôm Kippoer ('Grote Verzoendag', middagdienst)

Hoofdles: leren om de heidenen niet Gods genade te misgunnen (vgl. Hd 13:45; 17:5 < > Rm 11:11)

Verbinding met Jôm Kippoer: bekering & vergeving centraal (zowel bij Jona als bij de Ninevieten)

jônah = 'duif' (type van Israël! Hs 11:11; Ps 74:19; vgl. Hl 2:14; 5:2; 6:9)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona & de ‘walvis’

Te veel discussie over de ‘historiciteit’ van Jona: heeft hij écht in die walvis gezeten!?

(a) Jona in elk geval een historische persoon: 2Kn 14:25 (8e eeuw v.C.)

(b) Jesjoea spreekt ook over hem als een historische persoon (Mt 12; Lk 11)

(c) De potvis & sommige grote haaiensoorten zijn in staat een mens helemaal in te slikken. *Maar is dat ’t punt?*

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona & het ‘zeemonster’

Sleutel: Septuaginta zegt *kètos* = zeemonster! zo aangehaald in Mt 12:40 (géén ‘walvis’, maar een ‘draak’!)

(biologische naam voor ‘walvisachtigen’ is wel *Cetaceeën*, afgeleid van *kètos*! n.a.v. Jona’s verhaal?)

Joodse traditie: dit monster geschapen in Gn 1 & sedertdien in bewaring gehouden met het oog op Jona!

Zelfde verwarring in Gn 1:21 *tannin* ≠ ‘walvis’, maar ‘zeemonster, draak’ (vgl. Rahab, Leviathan) (Ko 1:16)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Israël in de ‘draak’

Israël als balling opgeslokt door de ‘volkerenzee’:

(a) Israël in *Egypte*: in de greep van ‘Rahab’, het zeemonster of de zeedraak (*tannin*, de satanische macht áchter Farao) (Js 51:9)

(b) Israël in *Babel*: Nebukadnezer heeft Israël verslonden als een ‘draak’ (*tannin*) (Jr 51:34)

(c) Israël sinds 70 n.C. door de *Romeinen:* Satan is de ‘draak’ over (= onzichtbare macht achter) de Romeinse wereld (Op 12-13,16-17,20)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Israël uitgespuwd door de ‘draak’

(a) Israël in *Egypte*: verlost uit de macht van Farao en zijn ‘goden’ (Ex 12:12! strijd!)

(b) Israël in *Babel*: Bel (de ‘god’ áchter de koning) moet Israël weer uitspuwen (Jr 51:44) (vgl. verband koning Nebukadnezar & hoofdgod Bel!)

(c) Israël onder de *Romeinen:* Israël verlost (Op 7), Satan verslagen (Op 20)

De draak steeds dezelfde macht: Satan (Op 12:9; 20:2)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Profetisch karakter van Jona

Waarom is Jona een ‘profetisch’ boek? (de enige profetie die erin voorkomt [3:4], komt niet eens uit…)

Kan alleen *typologisch* verstaan worden:

(a) Israël ondergegaan t.m.v. de volken én Israël als getuige tegenover de volken

(b) Het ware ‘zelf’ van Israël: Jona is ook type van de Messias! (N.B. niet door de rabbi’s verstaan, pas in N.T. zichtbaar geworden)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Profetie in het algemeen

Een profeet is de hoofdpersoon van Jn (2Kn 14:25) > profetisch boek

Maar ook: typologie is een vorm van profetie!

Profetie = vooRzeggen, maar ook vooRTzeggen

Vgl. 1Ko 14:3 ‘tot opbouw, vermaning, vertroosting’

Vgl. ‘Wet & Profeten’ (Mt 7:12; 22:40; Rm 3:21): alles naast de Torah is profetisch – en de Torah zelf ook

(vgl. Jz t/m Kn: ‘vroege profeten’)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona type van Jesjoea (a)

(a) Mt 12:39-41 ‘teken van Jona’ (vgl. 16:4) = Zoon des Mensen 3 dagen in de aarde (de ‘opstanding’ van Jona [vgl. de opstanding van Israël: Dn 12:2; Rm 11:15])

(ook het getuigenis aan Ninevé vermeld)

(b) Lk 11:29v ‘teken van Jona’ = getuigenis aan de Ninevieten: Jesjoea’s boodschap voor [Israël &] de wereld [vgl. Job, lijdende Knecht des Heren (Js42-53), Kl 3, Ps 69+102 enz.]

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona type van Jesjoea (b)

Ook contrast:

(a) faalt in roeping tot getuigenis (Israël!) < > Jesjoea de getrouwe Getuige (Ps 40:10; Op 1:5)

(b) verwerping van de óntrouwe getuige (Israël in de ‘zee’) > de getróúwe Jesjoea door God verworpen

(c) na herstel: Jona/Israël opnieuw verdorven & verworpen < > Jesjoea triomfeert voor altijd

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Verband met Jôm Kippoer

(a) Israël door eigen schuld in de ‘draak’ terechtgekomen; Jôm Kippoer is de heilige basis voor *Gods* uitredding uit de ‘draak’

(b) Maar ook de heidenen zijn schuldig! Echter, als zij zich bekeren, is de vergeving er ook voor hén

Wat Israël op Jôm Kippoer in *pure genade* ontvangt, mag het de volken niet misgunnen! (vgl. Rm 3:22-24, 29v)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jôm Kippoer profetisch

(a) het bloed van de ‘bok voor de Here’ is *voldoende* voor álle mensen die met ware verootmoediging tot God komen (Rm 3:23v; 5:18; 1Tm 2:4; Tt 2:11)

(b) de Gemeente ‘profiteert’ *nu al* van de gevolgen van Jôm Kippoer > zondenvergeving (Ef 1:7)

(c) straks komt de Hogepriester terug uit het heiligdom (Lv 16:17) = de wederkomst, nu speciaal voor Israël

(d) hun zonden ‘weggedragen’ door de 2e bok (vs21v)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona praktisch (a)

De genade van God zegeviert over de gerechtigheid (het rechtvaardige oordeel):

- t.a.v. Jona zelf na 1e falen
- t.a.v. de Ninevieten
- t.a.v. Jona zelf na 2e falen

Kerntekst: Jn 4:2 (‘genadig & barmhartig is de Here…’; hier de enige keer dat het chagrijnig uitgesproken wordt

(vgl. Ex 34:6; Ne 9:17; Ps 86:15; 103:8; 145:8; Jl 2:13)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona praktisch (b)

Sleutelwoorden:

channoen < *chên:* vgl. 'gein', ([Joh]Anna/-nes, ook 'liefelijkheid'; vgl. Ps 45:3 NBG

rachoem: vgl. *rèchem*, 'moederschoot' ('moederlijke' zijde in God; vgl. Roechama, Hs 1:12)

èrech aphajjim: êph = neus, *aphajjim* = neusgaten > orgaan van de woede; *arach* = lang maken; lett. dus: 'langzaam tot woede'

rav-chèsed: rav = veel, groot (vgl. rabbi); *chèsed* = 'loyaliteit' aan het verbond (God: goedertierenheid; mens: vroomheid)

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Indeling boek Jona

Jn 1: Jona misgunt de heidenen het heil & gaat op de vlucht (sleutel: Jn 4:2! ‘ik wist wel dat U…’)

Jn 2: Jona in de draak: moet zélf het heil leren kennen (sleutel: vs9 ‘het heil is van de Here’)

Jn 3: Jona voert alsnog opdracht uit, mét het ‘gevreesde’ gevolg: Ninevé bekeert zich (sleutel: vs9 Gods ‘berouw’)

Jn 4: Jona leert zijn les: Gods is lankmoedig jegens álle mensen (sleutel: vs11 de kinderen)

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016